

Opetus- ja kulttuuriministeriölle

Viite: Opetus- ja kulttuuriministeriön lausuntopyyntö 12.8.2010 / Dnro 91/050/2010

Asia: Lausuntopyyntö työryhmämuistion luonnoksesta, koskien valtion tietojärjestelmähankkeiden arviointitoiminnon kehittämistä.

Lausunnon antajan tiedot:

Organisaatio:	Suomen Akatemia
Lausunnon laatijat:	Marja Kylämä

Valtion tietojärjestelmähankkeiden arviointitoiminnan kehittäminen

Kirjoita kutakin osiota koskevat kommentit taulukon valkoisiin kenttiin kunkin kappaleen perään.

0. YLEISET KOMMENTIT
<p>Tietojärjestelmien hankintaan liittyvän arviointitoiminnan ja -osaamisen kehittäminen on tärkeää niin koko valtionhallinnon kuin yksittäisen virastonkin näkökulmasta. Asiaan panostaminen nähdään siksi välttämättömänä. Arviointitoiminnan kehittäminen ei saa kuitenkaan lisätä työmäärää eikä kustannuksia virastoissa kohtuuttomasti.</p> <p>Myös arviointitoiminnan kehittämisestä tulee tehdä kustannus-hyötyanalyysi ennen työn käynnistämistä.</p>
1. VIRASTONNE KANNANOTTO TYÖRYHMÄN ESITYKSIIN LUVUSSA 1:
1.1 Tietojärjestelmähankkeiden hankesalkku käyttöön virastoissa
Tietojärjestelmähankkeiden hankesalkun tulee olla osa viraston kokonaisarkkitehtuuria. Näin hankesalkun seuranta on osa kokonaisarkkitehtuurin seurantaa.
1.2 Virastot toimittavat tiedot tietojärjestelmähankkeistaan hallinnonalansa ministeriölle
Tietojärjestelmien, joista tieto ministeriölle toimitetaan, tulee olla riittävän isoja tai muuten merkittäviä, jotta niistä kerättävällä tiedolla on vaikutusta tai jotta tietoa voidaan hyödyntää.
1.3 Yhtenäinen menetelmä ja yhteinen tietojärjestelmä hankesalkun hallintaan
Yhtenäinen järjestelmä helpottaa yhtenäisen ja yhteismitallisen tiedon keräämistä. Järjestelmän toteutus ei saa kuitenkaan viedä resursseja ja kustannuksia, joita voidaan käyttää valtionhallinnossa muuhun hyödyllisempään. Työ pitää myös saada nopeasti valmiiksi, jotta hyöty saadaan mahdollisimman pian. Järjestelmähankkeita valmistuu ja niitä käynnistetään jatkuvasti.

1.4 Tietojärjestelmähankkeiden systemaattinen arvioinnin lisääminen
Jo nyt vastuulliset virastot arvioivat hankkeitaan ennen niiden käynnistämistä, toteutuksen aikana ja käyttöönoton jälkeen.
1.5 Hallinnonalan ministeriön huolehdittava ulkopuolisten hankearviointien teettämisestä
Yli viiden miljoonan hankkeille on hyvä edellyttää ministeriön hankkima arviointi. Sellaisesta on kuitenkin syytä neuvotella viraston kanssa jo hankintaa käynnistettäessä.
1.6 Asianomainen ministeriö ja valtiovarainministeriön IT-konserniohjaus voivat pyytää nähtäväkseen tietojärjestelmähankkeen arvioinnin ja antaa hankkeesta lausunnon
Ministeriöllä ja valtiovarainministeriön IT-konserniohjauksella on oikeus pyytää nähtäväkseen hankkeen arviointitoiminnan tulokset. Kuitenkin ennen tällaisen oikeuden perustamista tulee hankkeiden toteuttajien olla tietoisia arvioinnilta edellytettävistä asioista.
1.7 Valtiovarainministeriöön perustetaan arviointitoiminto
Uuden toiminnon perustaminen (uusien henkilöiden palkkaaminen) ValtIT-yksikköön vaikuttaa tarpeettomalta yli 5 milj. euron hankkeen (alle 10 kpl/vuosi). Toiminto voitaisiin toteuttaa esim. JUHTA:n alaisuudessa toimivalla työryhmällä (muodostetaan seuraavassa kohdassa mainitusta arvioijapoolista), jolla on riittävä asiantuntemus arviointiin.
1.8 Merkittävien tietojärjestelmien arviointia varten perustetaan arvioijapooli
Arvioijapoolin muodostaminen on järkevää, jos siinä olevia henkilöitä voivat käyttää myös ministeriöt tai virastot omien hankkeidensa arvioinnissa.
1.9 Valtiokonttori (VIP) kehittää ja ylläpitää tietojärjestelmähankkeiden ohjeistoa sekä huolehtii, että on tarjolla koulutusta
Ohjeistus ja koulutus ovat välttämättömiä toiminnan onnistumiseksi.
1.10 VM valmistelee yhdessä HAUS kehittämiskeskuksen kanssa tietojärjestelmien kehittämiseen liittyvän osuuden laajentamista johdon koulutusohjelmissa
Aihe on ehdottomasti oltava osa johdon koulutusta.
1.11 Valmistellaan arviointikehikko ja siitä tehdään JHS-suositus
Yhtenäinen arviointikehikko helpottaa arviointityötä ja tuottaa yhteismitallisia tuloksia. Kehikkoa suunniteltaessa tulee muistaa, että tarpeeksi selkeä ja yksinkertainen kehikko tuottaa parhaat tulokset. Liian monimutkaisen kehikon käytössä tuskastutaan ja tulokset eivät välttämättä ole luotettavia.
1.12 Päivitetään JHS-suosituksia ja valmistellaan puuttuvat suositukset ja ohjeet
Kustannus-hyötyvaikuttavuusanalyysin saaminen JHS-suosituksiin on välttämätöntä. Sen käyttöön tulee myös saada selkeät ohjeet ja koulutusta.
Myös riskienhallintaan tulee ohjeistaa ja kouluttaa koko valtionhallinnon yhteisellä mallilla.
2 VIRASTONNE NÄKEMYS ESITETYN MALLIN MUKAISEN ARVIOINTITOIMINNON MAHDOLLISUUKSISTA EDISTÄÄ TIETOJÄRJESTELMÄHANKKEIDEN ONNISTUMISTA
Kun mallista tehdään riittävän selkeä ja yksinkertainen, sillä edistetään tietojärjestelmähankkeiden onnistumista. Tarpeeton byrokratia ja hitaus viraston ulkopuolisen arvioinnin toteuttamisessa sen sijaan ei tule edistämään hankkeiden onnistumista.

<p>3 VIRASTONNE NÄKEMYS VIRASTONNE MAHDOLLISUUKSISTA PANOSTAA ARVIOINTITOIMINTOON ANTAMALLA TYÖPANOSTA ARVIOIJAPOOLIIN ?</p>
<p>Virasto on valmis osallistumaan arvioijapooliin tarvittavan koulutuksen jälkeen.</p>
<p>4 MILLÄ OSA-ALUEILLA VALTIONHALLINNON TIETOJÄRJESTELMÄHANKKEISSA TULISI OLLA VAATIMUKSENA YHTEISTEN MENETELMIEN KÄYTTÖ ?</p>
<p>Yhteisten menetelmien käyttö tulisi olla vaatimuksena kaikissa virasto- tai hallinnonalarajat ylittävissä yhteishankkeissa.</p>
<p>5 MIKÄ ON VIRASTONNE NÄKEMYS JHS-JÄRJESTELMÄN SOVELTUVUUDESTA HANKKEIDEN MENETELMÄOHJEISTUKSEN KEHITTÄMISESSÄ JA YHTEISTEN MENETELMIEN KÄYTÖN EDISTÄMISESSÄ ? MUITA MAHDOLLISIA KEINOJA ?</p>
<p>JHS-ohjeistukset ovat riittäviä, kunhan niistä tiedotetaan riittävästi ja menetelmien käyttöön annetaan koulutusta. Myös osallistuminen JHS-järjestelmän hankkeisiin tulisi olla mahdollista virastoille ja niistä tulisi tiedottaa automaattisesti virastoja. Tällä hetkellä postituslistalle voi liittyä vapaaehtoisesti tai vahingossa löytää JHS-sivuilta meneillään olevia hankkeita.</p>
<p>6 MILLÄ TAVOIN ARVIOINNIN TULOKSET JA OPIT OLISI MAHDOLLISTA SAADA HALLINNONALOJEN HYÖDYNNETTÄVIKSI ?</p>
<p>Aluksi voitaisiin järjestää hallinnonalakohtaisia arviointitoiminnan tuloksia esitteleviä tilaisuuksia, joihin koottaisiin sekä hyvin onnistuneita että vähemmän onnistuneita arviointeja. Esimerkiksi jokin OpIT:n tilaisuus sopii erinomaisesti tällaiseen. Niistä voidaan sitten jakaa oppia myös muille hallinnonaloille.</p>